

HANKERAPORTTI

Valtakunnallisen kunta-alan työsuojelun valvontahankkeen ”Turvallinen, terveellinen ja tuottava kuntatyö 2015” raportti vuoden 2014 valvonnasta

Työsuojeluhallinnolla on käynnissä vuodet 2012 – 2015 kestävä valtakunnallinen kunta-alan työsuojelun valvontahanke ”Turvallinen, terveellinen ja tuottava kuntatyö 2015”. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on kunta-alan työpaikkojen turvallisuusjohtamisen ja työturvallisuuden hallinnan parantaminen. Hankkeen valvontakohteina ovat kunnat ja kuntayhtymät. Valvontaa kohdistetaan kunnan koko organisaatioon eli johdon eri tasoille ja työpaikoille. Hanke kestää vuoden 2015 loppuun saakka.

Hankkeen keskeinen sisältö

Hankkeen tarkastuksilla valvotaan, että

- työpaikan työsuojelun yhteistoiminta on organisoitua ja suunnitelmallista ja että se tukee ja kehittää turvallisuusjohtamista
- työpaikalla on toimivat käytännöt keskeisten työturvallisuusriskien hallintaan
- työpaikan työterveyshuolto on järjestetty lainsäädännön mukaisella tavalla ja työnantaja hyödyntää työterveyshuollon tekemät johtopäätökset työolojen terveydellisestä merkityksestä.

Valvonnan lisäksi hankkeessa keskeistä on tiivis sidosryhmäyhteistyö Työturvallisuuskeskuksen kuntaryhmän, KT Kuntatyönantajien sekä kunta-alan pääsopijajärjestöjen kanssa sekä valvontaa tukeva viestintä.

Hankkeessa toteutetaan tutkimus valvonnan ja viestinnän vaikuttavuudesta. Tutkimuksen toteuttavat Owal Group Oy yhdessä Tampereen teknillisen yliopiston kanssa. Tutkimus valmistuu kevään 2015 aikana ja sen tuloksista raportoidaan erikseen.

Tarkastuksia tehtiin kaikkiaan yli 2 000

Vuonna 2014 tarkastuksia tehtiin 2 125. Tarkastuksista 185 kohdistui kunnan tai kuntayhtymän johtoon eri tasoille ja 1 940 tarkastusta työpaikoille. Noin puolet tarkastuksista tehtiin sosiaali- ja terveysalalle ja noin neljäsosa koulutuslalle. Tarkastukset kohdistuivat myös muun muassa henkilöstö- ja laitospalveluihin, kirjastoihin ja museoihin sekä ympäristö- ja kiinteistöhuoltoon. Työnantajille annettiin puutteiden korjaamiseen kaikkiaan 6 040 veloitetta. Toimintaohjeita, joita annetaan vähäisistä ja yksittäisistä puutteista, annettiin 5 430. Kehotuksia, joiden kriteerinä on vähäistä suurempi haitta tai vaara, annettiin 610.

Työterveyshuolto tiiviimmin mukaan työpaikkojen työturvallisuustyöhön

Suurin osa kunnista on motivoitunut kehittämään turvallisuusjohtamista ja parantamaan työturvallisuuden hallintaa ja työoloja, joskin kunnilla on erilaiset valmiudet tähän. Myönteinen havainto on, että työsuojelun yhteistoiminta täyttää lain vaatiman tason 95 %:lla valvotuista työpaikoista. Edistävää tekijää on myös suunnitelmallinen yhteistyö työterveyshuollon kanssa, kuntien työterveyshuoltosopimusten ollessa lähes poikkeuksetta asianmukaiset.

Vuonna 2014 työterveyshuollon toimintasuunnitelmat olivat ajan tasalla lähes jokaisessa valvonnan kohteena olleessa kunnassa. Terveystarkastukset erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä toteutuivat lainsäädännön mukaisella tavalla 80 %:lla valvontakohteista.

Selkeä kehittämiskohde valvontahavaintojen perusteella on työterveyshuollon työpaikkaselvitykset. Ne olivat ajan tasalla ainoastaan noin 60 %:lla valvotuista työpaikoista. Yleisimpänä puutteena oli joko se, että työpaikkaselvitys oli vanha eikä se vastannut tämän hetken tilannetta ja/tai työpaikkaselvityksestä puuttuivat johtopäätökset työolojen terveydellisestä merkityksestä. Valvontahavaintojen perusteella voidaan sanoa, että työnantajat ja työpaikat eivät osaa riittävästi hyödyntää työpaikkaselvityksiä osana työturvallisuuden johtamista ja työolojen parantamista.

Myös työn vaarojen ja kuormitustekijöiden selvittämisen ja etenkin terveydellisen riskin arvioinnin hyödyntäminen turvallisen ja terveellisen työn ja työyhteisön edistämiseksi on vielä puutteellista. Yli kolmasosassa (35 %) tarkastuksia havaittiin, että työstä johtuvia vaaroja, haittoja ja kuormitustekijöitä ei ollut selvitetty riittävän kattavasti eikä terveydellisen riskin arviointia ollut tehty.

Yleisesti voidaan sanoa, että kunnissa ja kuntayhtymissä on luotu järjestelmiä ja toimivia käytäntöjä, mutta ne eivät vielä riittävästi näy esimiesten ja työntekijöiden päivittäisessä työssä.

Häirinnän toimintatavat tunnetaan, laajempi psykososiaalisen kuormituksen hallinta haasteellista

Työhön liittyvät psykososiaaliset kuormitustekijät tunnistetaan entistä paremmin, mutta edelleen puutteellisesti. Etenkin asian laaja-alaisuuden ymmärtäminen on haasteellista. Vuonna 2013 valmistuneen valtakunnallisen psykososiaalisen kuormituksen työsuojeluvalvontaa ohjaavan valvontaohjeen mukaisesti psykososiaalisilla kuormitustekijöillä tarkoitetaan työn sisältöön, työn järjestelyihin ja työyhteisön sosiaaliseen toimivuuteen liittyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa työntekijälle haitallista kuormitusta. Psykososiaalisen kuormituksen tunnistamisessa ja terveydellisen riskin arvioinnissa työnantaja voisi paremmin hyödyntää myös työterveyshuoltoa.

Myönteinen valvontahavainto on, että kuntasektorilla tunnetaan häirinnän ja epäasiallisen kohtelun hallinta- ja toimintamenettelyt. Ilmeistä väkivallan uhkaa koetaan ja koettiin myös vuoden 2014 valvonnassa tyypillisesti sosiaali- ja terveystalalla sekä koulutuksessa. Asia nousi esille myös teknisen toimialan kuten kiinteistöhuollon tarkastuksilla. Teknisellä toimialalla väkivallan uhaan liittyivät erityisesti yksintyöskentely ja vaihteleva toimintaympäristö. Väkivallan uhan hallintaan työpaikoilla on entistä paremmat työturvallisuuslain edellyttämät toimet käytännössä, mutta edelleen etenkin toimenpiteiden toteuttamista ja seurantakäytäntöjä tulee kehittää turvallisen ja terveellisen työympäristön varmistamiseksi.

Sisäilmaongelmat paremmin hallinnassa

Hyviä käytäntöjä kunnissa ovat sisäilmatyöryhmät, joiden toiminnan kehittyminen on näkynyt työsuojeluvalvonnassa sisäilmaongelmien hallinnan myönteisenä muutoksena. Kunnat ovat laatineet menettelytapaohjeita sisäilmaongelmien ehkäisemiseksi ja ilmi tulleiden tapausten varalle. Kehitettävää asiassa edelleen on, sillä sisäilmaongelmien hallinta vaatii pitkäjänteistä ja systemaattista työtä. Terveellisen sisäilman kannalta riittäviin toimenpiteisiin ryhtyminen on usein hidasta. Kehitettävää on myös työnantajien ja työterveyshuollon välisessä yhteistyössä, työnantajien tulisi paremmin hyödyntää työterveyshuollon asiantuntemusta etenkin sisäilman aiheuttaman terveysvaaran arvioinnissa. Myönteisestä kehityksestä huolimatta sisäilman aiheuttamasta terveysvaarasta tai muusta sisäilma ongelmasta annettiin viime vuonna 130 kehoitusta, joka on noin 20 % kaikista hankkeen kehoituksista.

Koneturvallisuuspuutteet esille tarkastuksilla

Kuntahankkeen tarkastuksilla havaittiin muissa asioissa muun muassa koneiden, työvälineiden ja muiden laitteiden työturvallisuuspuutteita. Haitta- ja vaaratekijät todettiin useissa tapauksissa vähäistä suuremmiksi ja työnantajille annettiin kehoituksia kaikkiaan suunnilleen saman verran kuin sisäilma asioissa.

Kooste vuoden 2014 valvontahavainnoista

Taulukkoon on koottu osa vuoden 2014 valvontahavainnoista. Taulukko kertoo, mikä osuus on täyttänyt lain vaatiman tason eli tarkastaja ei ole antanut asiasta veloitteita työnantajalle.

Taulukko. Kooste vuoden 2014 valvontahavainnoista

Tarkastettava asia	Täyttänyt lain vaatiman tason %
Työterveyshuollon toimintasuunnitelma	95
Häirintä ja muu epäasiallinen kohtelu	90
Työsuojelun toimintaohjelma	80
Terveystarkastukset erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä	80
Psykososiaalinen kuormitus	70
Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi	65
Väkivallan uhka	65
Sisäilman aiheuttama terveysvaara tm. sisäilma ongelma	65
Työterveyshuollon työpaikkaselvitys	60

Hankevalvonta vuonna 2015

Hankkeen valvonta jatkuu marraskuun 2015 loppuun saakka. Loppuraportti valmistuu vuoden 2016 alku puolella, jonka jälkeen pidetään hankkeen loppuseminaari.

Lisätietoja

Hankkeen koordinaattori Sari Roivainen, Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue, PL 110, 00521 Helsinki, puh: 029 5016346, sähköposti: sari.roivainen(at)avi.fi

Lisätietoa valvontahankkeesta löytyy työsuojeluhallinnon verkkopalvelusta <http://www.tyosuojelu.fi/fi/valvontahankkeet2012>